

עבודה צמודת פרויקט

פרויקט גמר י"ב תקשורת ניו מדיה

"מהצד הנשי"

"אימהות צעירה"

מגמה: תקשורת ניו מדיה

מגישה: שון לוי

כיתה: י"ב 3

בית ספר: אורט גוטמן

מורה: יסמין רובשיץ כהן

קישור לאתר : <https://mehazadhanashi.wixsite.com/website>

תוכן עניינים

3.....	הקדמה
4	מבוא
6	סקירה ספרותית קבוצתית
8	סקירה ספרותית - אימהות צעירה
10.....	סקירה ספרותית אישית - על פי כתבות
14	ייצוג הנושא בתקשורת
15 ..	מתודולוגיה קבוצתית
16	מתודולוגיה אישית
17	ממצאים, דיון ומסקנות
18	ביבליוגרפיה

הקדמה

אני שון לוי בת 17 תלמידת כיתה י"ב במגמת תקשורת ניו מדיה בבית ספר תיכון אורט גוטמן. במקצוע התקשורת בכיתה י"א התחלנו לעבוד על פרוייקט גמר ששווה כ-5 יחידות מהבגרות שלנו. במסגרת פרוייקט הגמר, אני ועוד ארבע חברות התחלקנו לקבוצה ובחרנו לחקור את הנושא של "הצד הנשי". נשים הן אחד משני המגדרים הבינאריים הבסיסיים (נשים וגברים) שהחברה שלנו מחולקת אליה. בחברה שלנו נשים נתפסות כנחותות יותר, בין אם זה בגלל תכונות ביולוגיות (נשים חלשות יותר פיזית מגברים) ובין אם זה בגלל תכונות חברתיות ש"הוענקו" להם ולנשיותן עם השנים (נשים נתפסות כחלשות, רגישות, תלותיות, רכלניות וכו'). עם התכונות האלו באים גם סטריאוטיפים רבים וציפיות שונות שהחברה מעמידה בפני נשים (כגון גידול ילדים, צניעות, אי צניעות מסויימת, משקל גוף נמוך, שילוב של גידול ילדים עם קריירה ועוד). כל אלה מחונכים ומושרשים מדור לדור וצפים כל הזמן בחיי היום שלנו בין אם זה בבתי הספר (לדוגמת, אכיפת תלבושת "צנועה" כמעט ורק בקרב בנות), בעבודה או במדיה החברתית (לדוגמת, תגובות ויחס לפוסטים חושפניים בנות יקרא בשמות גנאי לעומת בנים שיעודדו) - היחס השונה אל נשים והסטריאוטיפים הייחודיים להן לא עוזבים אותנו לרגע. ובעקבות זה עלה בי הרצון להעלות את המודעות על חיי הנשים ביום יום, עם מה הן צריכות להתמודד ומה הן צורות ההתמודדות שבהן הן יכולות לחיות את חייהן בצורה הכי טובה.

מבוא

לאחר תחקיר ארוך על הנושא ותתי הנושאים הקיימים בו, עלו המון נושאים מהתחקיר, השכלנו אודות מצב הנשים בחברה שלנו כיום, על החיים שלהן בהתמודדות עם קשיים שונים לדוגמה כמו הריון, מעמד בחברה והדרך בה האישה מוצגת, הפרעות אכילה, הטרדות מיניות ועוד.

בארץ ישראל כיום, נשים חוות את העולם אחרת מגברים; הן עומדות בפני ציפיות, אידיאליים, קשיים, אפליות וסטריאוטיפים שהן צריכות לנפץ ולהתמודד איתם ביום יום. בפרויקט שלנו שעוסק בנשים ובחוויותיהן, אנו רוצות להראות לעולם את "הצד הנשי"; להראות את ההקשיים של האישה הממוצעת ואת איך שנראים ה"הקשיים הנשיים" מהצד של אלה החוות אותן - הנשים. דרך כך שאנחנו חושפות את הצד השני (הנשי) בחיי היום יום, בנושאים חמים כגון הפרעות אכילה ודימוי גוף, הטרדות מיניות, נשים בדת, החפצת נשים ועוד, אנחנו מקוות להשפיע על הצופים והקהל של האתר שלנו: שישמעו את הפודקאסטים, יקראו את הכתבות והסיפורים ויזדהו עם הכתוב ולא יפחדו לשתף חוויות או לחילופין - שיפעלו כדי את הקשיים שהם והן יכולים ויכולות למנוע.

בחרנו ב"נשים" כנושא הכללי לפרויקט שלנו משום שחשוב לנו להפיץ לעולם את "הצד הנשי"; אנחנו יודעות שהחברה כיום אינה שוויונית לנשים, שנשים מתמודדות ביום יום עם קשיים שכבר הפכו להרגל. לנו, בתור נשים, חשוב לשתף חוויות וסיפורים של נשים על מנת להראות איך, בחברה שלנו כיום, זה מרגיש להיות אישה, ובעקבות שיתוף הסיפורים, החוויות, והרגשות בשילוב עם העובדות אנחנו מקוות להצליח לשנות את החברה הישראלית ולעורר מודעות לחוויות מהצד הנשי - או לפחות, את החברה הקרובה לנו. כולנו נשים ואנחנו רוצות שיראו אותנו, ישמעו אותנו ויבינו את הצד שלנו. חוץ מזה, הרבה נשים נאבקות כדי שיראו אותן ויבינו את הצד שלהן ואנחנו מרגישות שזה חלק מאחריותנו לעזור לנשים להשמיע את הקול שלהן בחברה ולדאוג לזה שהדור הבא של הנשים לא יצטרך להתבייש לשתף את החוויות שלהן.

החזון שלנו הוא שבעולם אוטופי נשים היו שוות בחברה והן לא היו צריכות לעמוד בפני ציפיות שונות, יחס מזלזל או להרגיש לא בנוח עם עצמן בגלל שהן נשים.

המסר שלנו הוא שנשים מתמודדות עם הרבה ושהן חזקות ומגיע להן יחס שווה בחברה! מגיע להן לא להתבייש בעצמן, בגופן או בחוויותיהן, להרגיש שוות בחברה, ולשתף ולהיפתח על החוויות שהן עוברות בלי שישפטו ויאשימו אותן.

המטרה שלנו היא קודם כל להעלות מודעות על הקשיים של הנשים בישראל; להראות את הצד שלהן ואת הבעיות היומיומיות שהן צריכות להתמודד איתן ואת נקודת המבט שלהן לסיטואציות שונות ולמצבים שונים בחברה. להראות לגברים, ילדים, מבוגרים, נשים ונוער את הקשיים הסיטואציות שאליהן נקלעות נשים - לגרום לכמה שיותר אנשים להכיר את המצבים והקשיים הללו.

חוץ מזה, אנחנו אמנם מציגות את "החוויה הנשית העכשווית" אבל אנחנו רוצות לעורר שינוי בחוויה הזאת; לגרום לזה שנשים לא יצטרכו להסתכל על הקשיים, האפליות והחוויות הקשות האלו בבושה וקבלה לסדר היום

אלא שאחרי שנסיים את הפרוייקט נצליח לשנות או לפחות נעזור לסלול את ראשית הדרך לשינוי בתפיסה של נשים בחברה הישראלית ובחוויות והקשיים שהן עוברות ביומיום.

הדרך שבה אנו רוצות להגיע אל היעד שלנו (לעזור לכמה שיותר נשים ולעורר מודעות) היא לדבר עם נשים חזקות כלומר, כאלו שמשפיעות דעת קהל, בשביל שידברו ויראו לבנות אחרות שהן לא לבד ושיש הרבה דרכים להתמודד עם הדברים שעברו בחייהן.

נגייס נשים שעברו משהו שידברו ויבואו להרצות בבתי הספר ובבסיסי צבא גם כדי להעלות מודעות על המצב ולתת לנשים ולנערות אופציה לבוא ולשתף ולהבין שאין מה להתבייש שיש הרבה כמוהן שעברו דברים שלא היו צריכים לקרות וגם כדי למנוע מקרים כאלה בעתיד דרך זה שאנחנו נראה לכולם, גברים ונשים צעירים (דור העתיד) כאחד איך זה מרגיש מהצד הנשי"

סקירה ספרותית

קבוצתית עפ"י מאמרים

הטרדות ותקיפות מיניות - הטרדות ותקיפות מיניות הן פגיעה של מישהו בצורה מילולית, רגשית או פיזית באופן מיני לדוגמת הערות מיניות שלא במקום או נגיעות פיזיות שלא ברצון באיברים פרטיים של הנפגע/ת. ע"פ מחקר שנכתב על ידי " איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית ולנפגעי תקיפה מינית בישראל" כ 35% מהנשים בעולם עוברות פגיעה מינית בחייהן. בישראל אחת מכל שלוש נשים תותקף מינית בחייה, ולפי המשרד לביטחון הפנים כ-84 אלף נשים נפגעות בשנה, וכ- 230 תקיפות מיניות קורות בכל יום.

בישראל רק כ-6% מהפגיעות מדווחות לרשויות, מעל 85% מהפגיעות מבוצעות על ידי אדם אשר מוכר לקורבן. רובו המוחלט של המתלוננות אשר מתלוננות על הטרדה מינית הן נשים, בנוסף רובן המוחלט מתלוננות על מטרידים גברים.

מיניות נשית - הנושא של מיניות נשית הוא נושא מלא בסטיגמות וחורים: יש נשים שלא מסוגלות לבטא את עצמן בצורה מינית וחוששות בגלל הדרך שבה החברה לימדה אותן להתייחס למיניות - היא גורמת להן להתבייש בזה שהן "רוצות את זה" כי הסטריאוטיפ הנשי אומר שנשים הן "תמימות" ולא אמורות לרצות לקיים יחסי מין, יש מלא ערפול ומידע שגוי שמערפל את הנושא הזה עוד יותר וגורם לנשים לא להיות מודעות למיניותם ולהרגיש בושה או לא בנוח לדבר על ואפילו לקיים יחסי מין.

החפצת נשים - החפצת נשים היא הורדה של מעמד האישה והפיכתה ללא יותר מחפץ מיני: הופכים כל דבר שהיא עושה או לובשת והופכים אותה למיני, מורידים אותה לדרגת חפץ כאילו היא לא חושבת או מרגישה אלא נועדה רק לשרת למטרה מינית.

דימוי גוף נמוך והפרעות אכילה אצל נשים – הנושאים הצמודים של הפרעות אכילה ודימוי גוף בקרב נשים הם נושאים שהפכו לשגרה בחיי היום יום הנשיים. הפרעות אכילה, שהן קבוצת מחלות נפש שבהן המאובחן סובל מחרדות בכל הנוגע למזון ומבעיות תזונה קיצוניות (תת תזונה או זלילת יתר), נפוצות בעיקר בקרב נשים: 90-95% מהמאובחנות בהפרעות הללו הן נשים וזאת בגלל הלחצים הרבים שהחברה מפעילה על נשים בנוגע למשקל גופן והתאמתן ל"אידיאל הגוף הנשי".

נשים תחת לחץ חזק מאוד להתאים להרבה מאוד סטריאוטיפים בו זמנית, ואחד מהדברים שאידיאל היופי דוחף הוא את האשליה שכדי להתאים לכולם נשים צריכות להיות רזות. באתר של עמותת סהר נאמר: "החברה מעמידה את הנשים תחת לחץ אדיר להיות רזות."... "אנחנו מקבלות את המסר שכדי להשיג את כל אלה, אנחנו חייבות שיהיה לנו גוף מושלם. התבגרות בחברה של היום שונה מאד לנשים בהשוואה גברים. אם גוף הגבר משתנה או ששיער ראשו מתחיל להלבין, הוא נחשב "מכובד". אם זה קורה לאישה, היא "מזניחה את עצמה".

”

עקב כל הלחצים הללו שנשים עומדות בפניהם נשים לעיתים מניחות שהן לא מצליחות לעמוד בפני כל הציפיות הללו בגלל אי התאמתן ולמודל היופי. ועל כך מוסיפים עוד באתר של עמותת סהר: "הפרעת האכילה הופכת לדרך בריחה מלחצי החיים היומיומיים. אנחנו לא יכולות עוד ליהנות מאוכל, כי החברה והתקשורת גורמות לנו להרגיש אשמות על שאנו אוכלות".

מעמד הנשים בחברה החרדית - מעמד הנשים בחברה שלנו כיום הוא עדיין לא שווה. נשים עדיין נתפסות כירודות ושתפקידן הוא "לשרת מישו". אחד המקומות שההסתכלות על נשים היא הכי קיצונית בבחינה הזאת היא בחברה החרדית.

נשים בחברה החרדית נתפסות כלא יותר מיצר או מחפץ מיני. ההסתכלות על נשים היא מורידה וירודה, נשים צריכות להתכסות כדי "להגן" על עצמן מהגבר וכדי להגן על הגבר מיצר מיני.

בכתבת "הדרת נשים" הפמיניזם כמנצח העצוב מתוך המכון הישראלי לדמוקרטיה נאמר: "[בחברה החרדית] נשים הן "מין" ומין הוא הרי אנטי-קדושה", הכותב מוסיף "בראש שלהם כל העניין הזה של צניעות הוא השפלה של האישה, כל הפרדה בין גברים ונשים היא ביטוי של עליונות גברית מקוממת" בנוסף במאמר רשום "שיח הצניעות מעוצב בראש ובראשונה מנקודת מבטו של הגבר, על פי שיח זה, מבטו המיני, החודר, של הגבר קיים תמיד, ולכן האישה צריכה להתגונן, להתכסות."

אימהות צעירה - אימהות צעירות הן נערות שנכנסות להריון בגיל צעיר מה שמצריך אותן לקחת אחריות גם על עצמן וגם על על התינוק בגיל צעיר.

מתוך אותן הנערות שנכנסות להריון בגיל צעיר יש נערות שלוקחות על עצמן את האחריות של הקמת משפחה מבחירה ויש נערות ש"נקלעות" למצב הזה בגלל קיום יחסי מין לא בטוחים. המצב של הריון

לא מתוכנן יכול לגרום להרבה חרדה ולחץ אצל הנערה, יש לנערות שנכנסו להריון לא מתוכנן אפשרות להמשיך או להפסיק את ההריון עם עזרה ובתמיכה של צוות בית ספר, פנייה לרופא או בכלל להישען על המשפחה.

על פי ד"ר גיא גוטמן הגניקולוג יש סיכונים רבים להפלות, תופעת הלוואי שנראית הרבה בקרב הנערות לאחר ההפלה היא דיכאון וחלקן צריכות לקבל סיוע נפשי מקצועי בשביל להמשיך בשגרת היום יום שלהן.

בעיות כלכליות - כל נערה שנמצאת עדיין בתיכון ונכנסת להריון ניצבת בפני מספר קשיים אחת מהן היא הבעיה לפרנס את עצמה ובנוסף גם תינוק, ילדה בגיל 16 לא יכולה לפרנס את עצמה כי אין זמן לעבודה כי יש בית ספר אז היא מסתמכת על ההורים שיעזרו לה בכל מה שהיא צריכה אם זה בקניית מוצרים הכרחיים כמו בגדים ואוכל או בכלל בעזרה בטיפול הילד לאחר שנולד, אך ילדה שההורים מחוץ לתמונה אין ברירה אלא ללכת לעבוד ובשלב מאוחר יותר אין בית ספר כי ההריון לא מאפשר זאת ואם לא יכולה לעבוד מה היא עושה? מי עוזר לה ומה עם התינוק? הדברים הבסיסיים שהם צריכים להתקיים לא נמצאים בהישג יד.

בעיות חברתיות - כל נערה שנכנסת להריון כשעדיין נמצאת בתיכון שהמצב החברתי הוא קשה כי תמיד ימצאו מה להגיד עליך, אז מה יגידו על ילדה בת 16 שנכנסה להריון? האם החברים ישארו ויתמכו או שבכלל יפנו אליך את הגב.

אונס - תינוק שמזכיר את האונס את החוויה הרעה, נערה שנכנסה להריון מפני שנאנסה ניצבת בפני הדילמה על האם לשמור את התינוק אבל לחשוב על האפשרות שהלידה ואחר כך על גידול הילד יהיו קשים מבחינת כל המחשבות והתחושות הרעות מהמקרה או אם לוותר עליו אבל זה לוותר על התינוק שלך על האפשרות שיהיה לך לגדל מישו.

סקירה ספרותית

אישית עפ"י מאמרים

אימהות צעירה 1

בסקר מתוך התוכנית של משרד הבריאות אודות לימוד חינוך מיני בבתי-הספר נמצא כי: "הפערים בין בנים לבנות בנושא זה הולכים ומצטמצמים, ועד כיתה י"ב כ-45% מן הבנים ו-30% מן הבנות קיימו יחסי מין. בני הנוער המקיימים יחסי מין נוטים להתנהגות מינית מסתכנת; כ-40% מהם קיימו יחסי מין עם שלושה בני זוג או יותר, וכ-65% קיימו יחסים עם בן זוג מזדמן. שיעור השימוש בקונדום בקרב בני נוער הולך ויורד בשנים האחרונות. בכל שנה כ-1100 נערות עושות הפלות באישור משרד הבריאות".

על פי על פי ד"ר גיא גוטמן, גניקולוג. במקרים רבים הפלות לבנות מתחת לגיל 18 שמתבצעות בתנאים הולמים במוסדות רפואיים אבל זה לא אומר שאין להן סיכונים, תופעת הלוואי הנפוצה ביותר אחרי הפלה היא דיכאון גם בגיל הנעורים שנובע משינויים הורמונליים לבין רגשות של חרטה, אשמה, בושה וצער. אצל בנות רבות על מנת להמשיך בשגרת היומיום שלהן חייבות לקבל סיוע נפשי מקצועי.

על פי משרד החינוך מצד שני יש את האפשרות להפסיק את ההריון ולכן יש חשיבות רבה להתערבות רבה מכך שידוע לנו שרוב הבנות פונות ליעוץ בבית ספר (ליועץ/ת, למחנך/ת או לאחות) וחלקן פונות לרופא וחלקן למשפחה. המצב הזה של ההיריון הוא לא מתוכנן שיש בו הרבה חששות להריון והוא מצב קשה ומשברי של נערה. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מראים בסקרים שנעשו בישראל ובדקו התנהגות מינית של בני הנוער נמצא כי כ-30% מהצעירות נכנסות להריון לא מתוכנן מחוסר שימוש או כישלון בשימוש אמצעי מניעה. לפי צוות המחקר בראשות פרופסור אייל שיינר, מנהל מחלקת יולדות בסורוקה, ופרופסור אילנה שהם-ורדי מהמחלקה לאפידמיולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון בדק תוצאות לידה בקרב 31985 יולדות: 1,482 צעירות בגילאים 15-17 ו-5,876 יולדות צעירות בגילאים 18-19 ו-24,627 יולדות בגילאים 20-24. נמצא קשר בין קבוצות הגיל לסיבוכי ההריון של הנערות והן נצפו יותר בקרב הצעירות יותר, לדוגמא: 17.7% מנערות בגילאים 15-17 נמצאו משקלי לידה נמוכים, ואצל 14.3% מהמתבגרות בגילאים 18-19 לעומת 11.5% אצל בנות בגילאים 20-24.

יותר מהסיבוכים כללו לידות מוקדמות יותר ולפעמים תמותת עוברים.

על פי "אפרת" אגודה למתן יעוץ וסיוע לנשים הרות- במדינת ישראל יש לך את הזכות לבצע הפלה או לשמור על הריוןך גם ללא אישורם או ידיעתם של הורייך. מה שאומר שמטעם אנשי המקצוע שמטפלים בך מוטלת החובה לסודיות הרפואית והם אינם רשאים למסור להורייך או לאף אחד אחר שום פרט על מצבך בלי האישור שלך.

אבל במקרים של הריון מתוצאה של אונס או התעללות מהצד של קרובי המשפחה או אנשים שאחראיים עלייך מבחינה חוקית שם חלה עליהם חובה לדווח לגורמים מקצועיים בשביל להגן עליך אבל בתנאי שמודיעים מראש. חשוב לדעת שנערות רבות במצב הזה חששו לספר להורים ולמשפחה אבל גילו שאחרי שידעו הם רק רוצים לעזור ולתמוך בהן.

אימהות צעירה - אימהות צעירות הן נערות שנכנסות להריון בגיל צעיר מה שמצריך אותן לקחת אחריות גם על עצמן וגם על על התינוק בגיל צעיר.

מתוך אותן הנערות שנכנסות להריון בגיל צעיר יש נערות שלוקחות על עצמן את האחריות של הקמת משפחה מבחירה ויש נערות ש"נקלעות" למצב הזה בגלל קיום יחסי מין לא בטוחים. המצב של הריון

לא מתוכנן יכול לגרום להרבה חרדה ולחץ אצל הנערה, יש לנערות שנכנסו להריון לא מתוכנן אפשרות להמשיך או להפסיק את ההריון עם עזרה ובתמיכה של צוות בית ספר, פנייה לרופא או בכלל להישען על המשפחה.

על פי ד"ר גיא גוטמן הגניקולוג יש סיכונים רבים להפלות, תופעת הלוואי שנראית הרבה בקרב הנערות לאחר ההפלה היא דיכאון וחלקן צריכות לקבל סיוע נפשי מקצועי בשביל להמשיך בשגרת היום יום שלהן.

בעיות כלכליות - כל נערה שנמצאת עדיין בתיכון ונכנסת להריון ניצבת בפני מספר קשיים אחת מהן היא הבעיה לפרנס את עצמה ובנוסף גם תינוק, ילדה בגיל 16 לא יכולה לפרנס את עצמה כי אין זמן לעבודה כי יש בית ספר אז היא מסתמכת על ההורים שיעזרו לה בכל מה שהיא צריכה אם זה בקניית מוצרים הכרחיים כמו בגדים ואוכל או בכלל בעזרה בטיפול הילד לאחר שנולד , אך ילדה שההורים מחוץ לתמונה אין ברירה אלא ללכת לעבוד ובשלב מאוחר יותר אין בית ספר כי ההריון לא מאפשר זאת ואם לא יכולה לעבוד מה היא עושה? מי עוזר לה ומה עם התינוק? הדברים הבסיסיים שהם צריכים להתקיים לא נמצאים בהישג יד.

בעיות חברתיות - כל נערה שנכנסת להריון כשעדיין נמצאת בתיכון שהמצב החברתי הוא קשה כי תמיד ימצאו מה להגיד עלייך, אז מה יגידו על ילדה בת 16 שנכנסה להריון? האם החברים ישארו ויתמכו או שבכלל יפנו אלייך את הגב.

אונס - תינוק שמזכיר את האונס את החוויה הרעה , נערה שנכנסה להריון מפני שנאנסה ניצבת בפני הדילמה על האם לשמור את התינוק אבל לחשוב על האפשרות שהלידה ואחר כך על גידול הילד יהיו קשים מבחינת כל המחשבות והתחושות הרעות מהמקרה או אם לוותר עליו אבל זה לוותר על התינוק שלך על האפשרות שיהיה לך לגדל מישהו.

סקירת ספרות אישית

על פי כתבות

הכתבה: "אמהות בנות 17: כשמגלים שהחיים עומדים להשתנות" הסטטיסטיקות מלמדות שמדי שנה נכנסות להריון מעל ל-1,000 נערות בגיל התיכון. רוב הבנות מחליטות לבצע הפלה ומעט מהן בוחרות להמשיך עם ההריון, ולהפוך לאמהות צעירות. שודרה בערוץ 22 כתבה "בגובה העיניים" של גלית גוטמן המתארת את הסיפור של שלוש בנות צעירות, אבישג, ליאן ורונה שנכנסו להריון בלתי צפוי אך בחרו בסוף ללכת עם המצפון שלהם וללדת את התינוק.

אין ספק שמדובר בהחלטה אמיצה ששינתה את חייהן מקצה אחד לקצה שני. אחד הקשיים שאביגיל (אמא של רונה) ורונה חוו לאחר שהן קיבלו ביחד את ההחלטה האמיצה להמשיך את ההריון נגע לבידוד הנפשי והחברתי. אביגיל מספרת שהיא התחילה לחפש ארגונים שיכולים להעניק ייעוץ וסיוע במצבים מהסוג הזה, אך למעט קצין הביקור הסדיר שנשלח אליהן הביתה כדי לנסות ולמנוע את נשירתה של רונה מבית הספר, כל יתר הגורמים הרלוונטיים הפגינו ניכור מוחלט. אביגיל מציינת כשניסתה רונה לשוב ללימודים סדירים לאחר היעדרות בת חמישה שבועות, הפגין הצוות החינוכי יחס מנוכר, והאדם היחידי שהתעניין ושאל את רונה לפשר ההיעדרות היה לא אחר מאשר השומר בשער. והשאלה שאביגיל (אמא של רונה) שואלת, וכך גם אנחנו, היא האם משהו השתבש לחלוטין בסדרי העדיפויות ואמות המידה המוסריות של החברה שלנו, שהיא משדרת ומטמיעה בקרב דור העתיד שפרסום, הצלחה, כסף, מעמד ומותרות הם היעד שאליו צריך לכוון ולשאוף, גם אם הדרך כרוכה בויתור על הערכים והמוסר? ויתור על חייו של מישהו אחר? אביגיל מסבירה שאפשר גם אחרת, ולידתו של בועז (הילד של רונה) העניקה למשפחה את האושר הצרוף הגדול ביותר שכל משפחה יכולה רק לאחל לעצמה.

הכתבה: "אמהות צעירות, ולא מתחרטות: מה בדיוק פספסנו?" זו לא הפעם הראשונה שברדה־רחמני נתקלת באמירות כאלה. זה התחיל כשהייתה בת 19, אז תכננה את החתונה שלה. "בכל מקום, בסלון הכלות ובפגישה אצל הדיגיין, שמעתי תגובות בנוסח: 'מה? את בהריון?' 'את רק ילדה, לאן את ממחרת?' אפילו החברים הרחוקים שלי היו משוכנעים שאני מתחתנת בגלל שנכנסתי בטעות להריון. אחרי שאנשים יבינו שאני לא בהריון, הם שיערו שזה בגלל שלא טוב לי בבית ושאני רוצה לברוח. לאף אחד לא נשמע הגיוני שאני מתחתנת רק בגלל האהבה.

"הכרתי את בעלי כשהייתי בת 15 וחצי. היינו זוג שתמיד היה בטוח באהבה שלו. אף פעם לא הרגשנו שאנחנו מפספסים משהו. אני חושבת שהרבה אנשים מתחתנים מאוחר רק בגלל שהם עדיין לא פגשו את אהבת חייהם או שהם לא בטוחים בקשר שלהם. אבל אצלנו היה ברור לנו מההתחלה שזה זה. כשהייתי בת 18 לירן הציע לי נישואים, לא לפני שדיבר עם הורי שתמכו בהחלטה. החלטנו להינשא רק שנה לאחר מכן, כדי להיות בטוחים שאנחנו לא נוהגים בחיפזון. שלושה חודשים אחרי החתונה נכנסתי להריון, והבטן שלי יצאה די מהר. היו אנשים שהיו משוכנעים שהתחתנתי רק בגלל שהריתי בטעות. כל הזמן תחקרו אותי באיזה שבוע אני, כדי שיוכלו לעשות חישוב".

ולמה ילדת בגיל כל כך צעיר?

יש לך הרבה אנרגיה ואת יכולה להיות חברה טובה של ילדייך. אני ממש מרגישה שאני גדלה עם הבנות שלי. כשאנחנו הולכים ללונה פארק, אני עולה איתן על כל המתקנים ומתלהבת לא פחות מהן. לא רק שאני לא מרגישה שהילדות שלי מונעות ממני משהו, אלא שההפך הוא הנכון. הספקתי לראות עולם לפני שילדתי אותן, ואני ממשיכה לראות עולם גם עכשיו. בקיץ האחרון נסענו איתן לרודוס, ובעלי ואני חזרנו לאחרונה מחופשה בת חמישה ימים בפראג, והבנות נשארו אצל סבא וסבתא. לפני שילדתי אותן לא חשבתי על לימודים, אבל דווקא אחרי שהפכתי לאמא הרגשתי שאני רוצה לשמש להן דוגמה. אחרי שילדתי את הבכורה, התחלתי ללמוד הנהלת חשבונות. יומיים אחרי שנולדה בתי השנייה היה לי מבחן סיום יצאתי מבית החולים לכמה שעות כדי לעשות אותו. סיימתי את הקורס בהצטיינות ואחריו נרשמתי ללימודי משפטים, ועכשיו אני נמצאת בשנה השנייה". "אני יכולה להגיד, עם יד על הלב, שאני הכי מאושרת בעולם".

הכתבה: "אני בת 16, ומגדלת ילדה מדהימה" פלג לוי, בת 16 מקריית-שמונה, גילתה שהיא בהריון רק בחודש השמיני. היא הייתה אז עדיין בת 15, וסיימה בדיוק מערכת יחסים עם בחור יותר גדול ממנה, שנשמרה בסוד מההורים. לשינויים שהתחוללו בגופה היא לא שמה לב, אפילו המחזור, ש"תמיד היה לא-סדיר", לדבריה, המשיך להופיע מפעם לפעם, והיא לא סבלה מבחילות או מחשקים מיוחדים. הנורה האדומה נדלקה כשחברים ומכרים החלו להעיר לה שהיא נראית בהריון. אמה, רות, החליטה לרכוש בדיקת הריון ביתית, וההריון הסמוי התגלה. עד מהרה, כבר היו במרפאת הנשים, שם התבררו ממדי הסערה שעתידה להיכנס לחייה של התיכוניםטית הפופולארית. באולטרסאונד, התברר שפלג לא רק בהריון, אלא שהיא כבר בסיומו של השבוע ה-35. "אמרתי להם שיקחו ממני את הדבר הזה", היא מספרת כיצד הגיבה בהתחלה לבשורה המטלטלת. "עדיין הייתי בטוחה שזה כלום, שאפשר להוריד את זה. אמרתי שאני שולחת את התינוק לאימוץ". גם חן בן צבי, היום בת 20 מאשדוד, נכנסה אל עולם האימהות בגיל מוקדם: "התחלתי לצאת עם ילד מבית-הספר שלי, כשהייתי בת 16 נכנסתי להריון", היא מספרת. "לא שמרנו על עצמנו, כשגיליתי כבר לא היינו ביחד. התקשרתי לאחותי ובכיתי לה, והיא אמרה שנטפל בזה ביחד, כל הלילה לא נרדמתי מרוב לחץ. אבל גם התרגשתי, כי באותו זמן אהבתי את האבא".

פלג וכן הן שתיים מתוך מתוך אלפי נערות בישראל נכנסות להריון לא-מתוכנן בכל שנה. אחוז גבוה מסך ההריונות בקרב נערות מסתיות בהפלה, אך ישנן גם נערות מחליטות לשמור על ההריון, ולגדל ילד. אז, הופכות הנערות לאימהות בגיל-ההתבגרות, סטטוס ייחודי שמעורר מגוון של תגובות אמוציונליות: "זה לא נורמלי שילדה בת 16 תגדל ילד, אני יודעת, אבל היום אני מאושרת ומגדלת ילדה מדהימה בת שנה", אומרת פלג. אחרי לילה של בכי וחששות, הגיע אבא של פלג, אשכול (46), בלש במשטרה, למרפאת-נשים. הוא מצא אותה "עם עיניים היסטטריות ובשוק", אומרת רות (40), אמה של פלג, "ברגע שאבא שלי נכנס לחדר הפסקתי לבכות, והכל התחיל להירגע", מספרת פלג. "אבא חושב מהראש, לא מהבטן, והוא עשה סדר בדברים".

בהחלטה משותפת עם ההורים, הוחלט שלא למסור את התינוקת לאימוץ ולגדל אותה בבית המשפחה. "התחלתי להבין שתהיה לי תינוקת. התחלתי לדבר אליה ולהבין מה קורה".

גם חן החליטה לשמור על ההריון, ומגדלת עכשיו תינוקת בת שנתיים וחצי. "אבא שלי תמך בי, אבל אמא שלי התנגדה, ואמרה שתעיף אותי מהבית אם לא אעשה הפלה. היא ידעה שאני בעייתית, ומגיל קטן לא הסתדרנו", היא אומרת. מאוחר יותר, כשהתברר שאביה של התינוקת סירב להכיר בילדה, "אמא שלי שינתה כיוון והתחרטה, פתאום כל המשפחה הייתה בעדי. הם אמרו לי שאם יהיה לי קשה הם יעזרו, וגם אחותי הבטיחה לגדל אותה אם אני לא אוכל. גם בגלל שלא הייתי מוכנה כלכלית להביא תינוק, פניתי לאגודת 'אפרת' והם עזרו לי עם דברים: מיטה לילדה, חיתולים. בלידה כבר הייתי עם כל המשפחה".

הכתבה: "גיל 16 הן ציפו לילד ראשון, אף אחת לא ידעה שגם המגפה בדרך." אמיה לא העלתה בדעתה שהיא בהריון. היא הייתה תלמידה בכיתה י' בת 16 ולא הייתה לה שום כוונה לגדל ילד. אך בחודש דצמבר 2019 היא התחילה להרגיש עייפה מידי, היו לה בחילות ותיאבון יתר. ואז באחד הימים הבחינה בהסתעפות ורידים כחולים על בית החזה שלה. במקום ללכת לבית הספר, הלכה לבית המרקחת ורכשה ערכה לבדיקת הריון - שיצאה חיובית. בדיקת אולטרסאונד אישרה שהיא מתקרבת לסוף השליש הראשון. התינוק שלה היה בדרך, ואיש לא ידע שכמוהו, עומדת להגיע גם מגפה עולמית.

אמיה נאלצה להתמודד עם מגבלות הקורונה בבית החולים. כשילדה בחודש יולי היא קיבלה אישור להכניס רק את אבי בנה. "חווית הלידה שלי היתה על הפנים", היא אומרת ומוסיפה שנאלצה להיות כל הזמן עם מסכה. "רציתי לידה טבעית, אבל לחצו עליי לקבל אפידורל והיו לי קשיים בנשימה. הצוות התייחס אליי כמו אל ילדה קטנה ולא הסבירו לי הרבה דברים". היא מספרת כי הסגר לא כל כך הפריע לה אבל הודתה שהיה לה חבל לראות את בנה כה מבודד. "רציתי שהוא שיהיה קצת בשמש, שיפגוש אנשים".

אניה סניד, בת 18, מספרת ששקעה בדכדוך אחרי הלידה של בנה הראשון, שהעמיק בשנה שעברה בעקבות עימותים עם אבי בנה. בנוסף, הלימודים בזום היו בשבילה קשים מתמיד. "הייתי מוקפת בכל הדברים הלא נכונים", היא אומרת, "הרגשתי שאני שוקעת עמוק לתוך בור שממנו אני כמעט לא מסוגלת להיחלץ". אחרי שהיא והחבר שלה נפרדו, אני ההתחילה לעשות כמה שינויים לטובתה ולטובת בנה, שבינתיים חגגו לו שנה וחצי. "אני רואה סביבי אנשים שסיבכו את החיים שלהם ולא הולכים לשומקום", היא מציינת. "אני לא רוצה להיות כמוהם, אני רוצה לטייל בעולם, לחיות את חיי לפני שאמות". היא התחילה להשקיע ולהתמיד בלימודים ורשמה את בנה למעון שנמצא בבית הספר, במימון המדינה. בעוד כשנתיים היא מתכוונת להתחיל לימודי סיעוד בקולג' ולהיות אחות. "הכי קל להרים ידיים. אני לא מוכנה לעשות זאת".

ייצוג הנושא בתקשורת

לאחר שקראתי מספר כתבות המדברות על הנושא, עלתה לי מסקנה. ראשית, הנושא של אמהות צעירות לא מיוצג הרבה בתקשורת. שהלכתי לחקור על הנושא מצאתי רק 4 כתבות וגם הן לא כל כך עדכניות והשאר לא הכי רלוונטיות בנושא, אין הרבה כתבות ומאמרים בנושא האמהות הצעירות, כן יש מידע על הנושא אבל לא הרבה, הנושא לא מיוצג ברמה מורחבת ואני חושבת שזה לא בסדר.

כלומר, המודעות בנושא לא גבוהה בכלל, וקיימת מעט בשיח הציבורי ובחברה שלנו. בעולם שלנו היום בתקשורת מדברים על הכל, אז למה הנושא הזה לא חלק מהדיבור הכללי בתקשורת? אני חושבת שזאת בעיה שהנושא לא עולה הרבה בתקשורת בגלל שאם ילדה שנתקלת בבעיה כזאת, שנכנסת להריון בגיל 16 והיא רוצה לחפש, לקרוא ולהיעזר במידע מבחוץ על מה לעשות ומה יכול לעזור לה באותו מצב, כמעט ואין לה איפה לראות ואיפה לשמוע על דברים שאולי היו יכולים לעזור לשנות את מצבה.

במשרד הכלכלה החליטו לעשות מעשה, ובעזרת ארגון בעצמי יצאו בפיילוט "מיזם אמהות צעירה", כאשר העיר הראשונה בארץ שנבחרה להוביל אותו היא חדרה, שבעצם המיזם הזה אמור להיות פתח לאמהות צעירות אחרי הלידה שיוכלו לבוא ולהיעזר בתוכנית הכוללת סדנאות קבוצתיות בהדרכת אנשי מקצוע שיעניקו כלים, ליווי והכוונה אישית להשתלבות חזרה במעגל העבודה, הכוונה בנושא הכלכלה ועוד...

בכל יום במדינות המתפתחות, כ-20,000 מתבגרות מתחת לגיל 18 יולדות. מדובר בכ-7.3 מיליון לידות בשנה. מספר זה גדל משמעותית אם מתייחסים לכלל ההריונות בקרב המתבגרות.

בעבר, נושא זה לא היה מיוצג כמעט בתקשורת ובחברה. אני חושבת שצריכים לדבר על הנושא של הריון בקרב בנות בגיל העשרה הרבה יותר, למקרה שהבנות האלו נתקעות במצב שהן לא יודעות מה לעשות ואיך להתמודד עם זה, שידעו לאן לפנות בשביל שיקבלו הכוונה בדרך כלשהי, ויותר מידע על דרכים שיעזרו להן לבצע את ההחלטות החשובות.

מתודולוגיה קבוצתית

בחרנו ב"נשים" כנושא הכללי לפרויקט שלנו בגלל שחשוב לנו להפיץ לעולם את "הצד הנשי", כלומר להראות חיי היום יום של נשים בישראל ועם מה הן צריכות להתמודד.

אנחנו יודעות שהחברה כיום אינה שוויונית לנשים, שנשים מתמודדות ביום יום עם קשיים שכבר הפכו להרגל. אנחנו בתור נשים, חושבות שמאוד חשוב לשתף חוויות וסיפורים של נשים בשביל להראות איך, בחברה שלנו היום, זה מרגיש להיות אישה, ובעקבות שיתוף הסיפורים, החוויות, והרגשות ביחד עם העובדות, אנחנו מקוות להצליח לשנות את החברה הישראלית ולעורר מודעות לחוויות מהצד הנשי - או לפחות, את החברה הקרובה לנו.

כולנו נשים ואנחנו רוצות שיראו אותנו, ישמעו אותנו ויבינו את הצד שלנו. חוץ מזה, הרבה נשים נאבקות כדי שיראו אותן ויבינו את הצד שלהן ואנחנו מרגישות שזה חלק מאחריותנו לעזור לנשים להשמיע את קולן בחברה ולדאוג לכך שהדור הבא של הנשים לא יצטרך להתבייש לשתף את ההרגשות האישיות שלהן.

המסר שאנחנו רוצות ומנסות להעביר הוא שנשים מתמודדות עם הרבה ושהן חזקות ומגיע להן יחס שווה בחברה! מגיע להן לא להתבייש בעצמן, בגופן או בחוויותיהן, להרגיש שוות בחברה, ולהרגיש שיכולות לשתף ולהיפתח על החוויות שהן עוברות בלי שישפטו ויאשימו אותן.

מטרתנו המרכזית היא להביא לשינוי בחברה הישראלית, היא קודם כל להעלות מודעות על הקשיים של הנשים בישראל; להראות את הצד שלהן ואת הבעיות היומיומיות שהן צריכות להתמודד איתן ואת נקודת המבט שלהן לסיטואציות שונות ולמצבים שונים בחברה.

להראות לגברים, ילדים, מבוגרים, נשים ונוער את הקשיים הסיטואציות שאליהן נקלעות נשים - לגרום לכמה שיותר אנשים להכיר את המצבים והקשיים הללו.

חוץ מזה, אנחנו אמנם מציגות את "החווייה הנשית העכשווית" אבל אנחנו רוצות לעורר שינוי בחוויה הזאת, לגרום לזה שנשים לא יצטרכו להסתכל על הקשיים, האפליות והחוויות הקשות האלו בבושה וקבלה לסדר היום אלא שאחרי שנסיים את הפרויקט נצליח לשנות או לפחות נעזור לאותן הבנות לסלול את ראשית הדרך לשינוי בתפיסה של נשים בחברה הישראלית ובחוויות והקשיים שהן עוברות ביומיום.

קהל היעד אליו אנו מכוונות במהלך הפרויקט שלנו רחב ומגוון על מנת להפיץ את הנושא בצורה הטובה ביותר, והרחבה ביותר, על מנת לממש את מטרתנו. אנחנו נעזר בגופים שונים, למשל: קהל היעד שלנו הם גברים ונשים בגילאי 15-25, כלומר בנות ובני נוער ואנשים צעירים.

בחרנו בטווח הגילאים הזה כמרכז קהל היעד שלנו כי אנשים בגילאים האלה הם דור העתיד, הם יוכלו להשפיע ולעלות את המודעות בנושא גם לדור הבא ולכל אלו שיבואו אחריו.

חלוקת תפקידים לכתבות:

יהב - משאל רחוב

לארה - כתבת תחקיר

ליהי - פודקאסט

מאי - קמפיין

שון - ראיון

מתודולוגיה אישית

במסגרת הפרויקט המשותף שלנו, בחרתי לחקור את הנושא של "אמהות צעירות". הנושא שמדבר בגדול על זה שבנות בגיל העשרה נכנסות להריון ולא יודעות מה לעשות ואיך להתמודד עם המצב.

לפי דעתי הנושא הזה הוא תופעה שחייבת להיות מפורסמת יותר בחברה בשביל הבנות שחוות את זה יעזרו במידע שפורסם.

הנושא של הריון בגיל צעיר הוא נושא שכמעט ולא מדובר בחברה ובתקשורת שלנו, ובגלל שהוא מדובר מעט בתקשורת המצב של חוסר ידע ושאלות רבות בנושא מצד הבנות עדיין קיים.

אני בטוחה שהנושא הזה הוא מאוד משמעותי וחשוב לכולם ובמיוחד לאותן בנות, וכולם היו רוצים לגרום לשינוי במצב.

לאחר שחקרתי על הנושא, וקראתי מאמרים וכתבות אני יכולה להגיד שצריך לבצע שינוי ולגרום לכך שיש הרבה מידע על הנושא שיעזור לכל אחת מהבנות שצריכות עזרה.

חשוב לי מאוד לפעול ולגרום לשינוי בנושא בכדי לגרום לעתיד טוב יותר בשביל כל הבנות הצעירות אי שם שאולי עוד לא חוו את חוסר הודאות לאחר גילוי ההריון ולמנוע אותו בשביל שיקבלו את העזרה שצריכו.

קהל היעד שאני מכוונת אליו הם גברים ונשים בגילאי 15-25, כלומר בנות ובני נוער ואנשים צעירים. בחרנו בטווח הגילאים הזה כמרכז קהל היעד שלנו כי אנשים בגילאים האלה הם דור העתיד, הם יוכלו להשפיע ולעלות את המודעות בנושא גם לדור הבא ולכל אלו שיבואו אחריהם בעלי השפעה בתקשורת ובחברה הבחירה בטווח הגילאים הזה כמרכז קהל היעד בנושא הוא כי אנשים בגילאים האלה הם מקור המידע שמופץ, כלומר דרכם הנושא יכול להתפרסם בצורה הטובה ביותר בשביל לגרום לכך שידברו על הנושא יותר. אותם המשפיענים יוכלו להעלות את המודעות בנושא גם לדור הבא ולכל אלו שיבואו אחריהם. את הנושא של "אמהות צעירות" אני בוחרת לחקור ולהעביר כראיון, אחד על אחד ביחד עם מישהי שחוותה את המקרה והייתה בהתחלה באותו מצב של חוסר במידע וחוסר ידיעה על הצעד הבא שלה, בשביל שתבוא ותספר מהצד שלה מה עבר עליה באותו הרגע שגילתה שהיא בהריון, איך היא הגיבה, למי היא סיפרה, אם היה שם מישהו שיהיה איתה ויעזור לה במה שהייתה צריכה, איך היו החודשים הראשונים של ההריון, ולאחר מכן שתסביר איך היא קיבלה את ההחלטה האם לוותר על התינוק או לגדל אותו, האם היא חושבת שזו הייתה ההחלטה הנכונה בשבילה, במידה ובחרה לגדל את הילד... מי עזר לה בהוצאות הכלכליות, מה היא עשתה עם בית הספר, איך היו החודשים הראשונים של גידול הילד והאם היא שמחה עם ההחלטה שקיבלה.

את הראיון הזה אנחנו נפיץ באתר הפרויקט בשביל להעלות מודעות בקרב אנשים על המקרה של הריון בגיל צעיר.

ולאחר מכן שתסביר איך היא קיבלה את ההחלטה האם לוותר על התינוק או לגדל אותו, האם היא חושבת שזו הייתה ההחלטה הנכונה בשבילה, במידה ובחרה לגדל את הילד... מי עזר לה בהוצאות הכלכליות, מה היא עשתה עם בית הספר, איך היו החודשים הראשונים של גידול הילד והאם היא שמחה עם ההחלטה שקיבלה.

את הראיון הזה אנחנו נפיץ באתר הפרויקט בשביל להעלות מודעות בקרב אנשים על המקרה של הריון בגיל צעיר.

דיון ומסקנות

בבחירת הנושא לפרויקט ניגשנו אליו במטרה לגרום למודעות רבה יותר במצב הנשים שנכנסות להריון בגיל צעיר בישראל.

עם המחקר שביצענו והעבודה המעמיקה שערכנו, הבנו כמה זה באמת חשוב ושזוהי חובתנו לנסות לשפר את המצב, כנשים. ניתן לראות שהבנות הצעירות צריכות הכוונה ואיזשהו מקור עזרה שיוכלו לגשת אליו בראש עם התכונות האלה באים גם סטריאוטיפים רבים וציפיות שונות שהחברה מעמידה בפני נשים (כמו גידול ילדים, צניעות, אי צניעות מסוימת, משקל גוף נמוך או גבוה, שילוב של גידול ילדים עם קריירה ועוד). כל אלה מחונכים ועוברים מדור לדור ומוזכרים כל הזמן בחיי היום שלנו בין אם זה בבתי הספר (לדוגמה, אכיפת תלבושת "צנועה" כמעט ורק בקרב בנות), בעבודה או במדיה החברתית (לדוגמה, תגובות ויחס לפוסטים חושפניים בנות יקראו בשמות גנאי לעומת בנים שיעודדו) - היחס השונה אל נשים והסטריאוטיפים הייחודיים להן לא עוזבים אותנו לרגע.

בנות עוברות הטרדות מיניות, ולפי המחקר שלנו בישראל אחת מכל שלוש נשים תותקף מינית בחייה, ולפי המשרד לביטחון הפנים כ-84 אלף נשים נפגעות בשנה, וכ-230 תקיפות מיניות קורות בכל יום. בחיי היום יום אנשים בחברה מחפצים נשים כלומר, מורידים ממנה את מעמד האישה והופכים אותה ללא יותר מחפץ מיני: כל דבר שהיא עושה או לובשת הופכים אותו למיני, מורידים אותה לדרגת חפץ כאילו היא לא חושבת או מרגישה אלא נועדה רק לשרת למטרה מינית.

בנות סובלות מדימוי גוף נמוך והרבה מהן סובלות מהפרעות אכילה, הנשים נמצאות תחת לחץ חזק מאוד להתאים להרבה מאוד סטריאוטיפים בו זמנית בחברה, ואחד מהדברים שאידיאל היופי דוחף הוא את האשליה שכדי להתאים לכולם ובכלל בשביל להיות "יפות" נשים צריכות להיות רזות. אנחנו רוצות שגברים יראו את העבודה שלנו, בשביל להבין את הקשיים והחוויות שכל אישה עוברת ביום יום, ושהמודעות שלהם לקשיים האלה תגדל.

אנחנו מאמינות שאי אפשר לעורר שינוי בחברה, בעיקר באיך שנשים נתפסות בחברה, אם רק חלק אחד ממנה (זה שצריך את השינוי) מודע לכך שצריך לעורר שינוי, ולכן רצינו לעשות העבודה על הנושא הזה ולנסות לגרום לשינוי. שקט כאשר נתקלות בבעיה כי יודעות שימצאו את התשובה שלהן שם. הנשים הוא נושא חשוב וצריך להעלות את המודעות לגביו.

בתחילת העבודה על הפרויקט השקפת עולמנו וכמות המידע שהייתה לנו בנוגע למצב הנשים ובעיותיהן בישראל הייתה לא כל כך רחבה, כן היינו מודעות לחלק רב מהדברים שבנות צעירות ונשים בישראל עוברות אבל לאחר שחקרנו את הנושא הגענו למידע מאוד רב על חיי היום יום של נשים ועל מה שצריכות להתמודד איתו. בחברה שלנו נשים נתפסות כנחותות יותר, בין אם זה בגלל תכונות ביולוגיות (נשים חלשות יותר פיזית מגברים) ובין אם זה בגלל תכונות חברתיות שהנשים קיבלו עם השנים (נשים נתפסות כחלשות, רגישות, תלותיות, רכלניות ועוד..).

ביבליוגרפיה

"איגוד מרכזי הסיוע לנפגעות תקיפה מינית ולנפגעי תקיפה מינית בישראל"

"בסקר מתוך התוכנית של משרד הבריאות"

"על פי ד"ר גיא גוטמן"

"על פי משרד החינוך"

"לפי צוות המחקר בראשות פרופסור אייל שיינר"

על פי "אפרת"

"אמהות בנות 17: כשמגלים שהחיים עומדים להשתנות"

"אמהות צעירות, ולא מתחרטות: מה בדיוק פספסנו?"

"אני בת 16, ומגדלת ילדה מדהימה"

"בגיל 16 הן ציפו לילד ראשון, אף אחת לא ידעה שגם המגפה בדרך."